

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

7 Vtrum ira sit ad illos solum ad quos est iustitia:

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

quia ira malum respicit indutum iusti vindictiui rationem: odium autem malum nudum secundum se & licet sit impossibile appetitum prosequi per se malum appetenti, non tamen est impossibile appetitum per se prosequi malum contrario: nullus enim operari ad odium ad malum sibi, sed bene ad malum contrario: hoc autem fit in odio, non primum.

A r. 2. huius q.

In eodem sexto articulo in responsione ad primum, dubium occurrit circa id, quod de odio dicitur, quod insatiabile est, infinitum est, videtur enim hoc falsum, primo, quia contingit odio habere aliquem quod ad aliquid, puta praerelationem, vel potestatem super se, & velle ei solum hoc malum, scilicet priuationem illius. Secundo, quia contingit odio habere aliquem solum quod ad excessum in aliqua re, puta, quod ad excessiuas diuitias, & velle ei solum hoc malum, ut non sit tantum diues. Tertio, quia contingit odio habere aliquem quod ad vitam, ita quod velit ei mortem; & tamen non velit ei alia mala, puta, infirmitates, mala, genera mortis, & similia. Non ergo odium est insatiabile & infinitum, sed mensuratum habet obiectum. Ad hoc potest dupliciter distingui, primo de odio abominacionis & inimicitiae: secundo, de odio inimicitiae simpliciter, vel secundum quid, & dicit quod odium insatiabile, & infinitum est odium inimicitiae simpliciter, quia scilicet persona non secundum quid, sed simpliciter odio habetur: & quod de huiusmodi odio loquitur Scriptura, loquitur Aristoteles, loquitur author. obiectiones autem sunt de odio abominacionis vel secundum quid: sed quia ratio in littera adducta militat pro omni odio, scilicet, ea quae secundum se appetuntur, sine mensura appetuntur, ut patet inductiue in auaro, in infirmo, &c. & ex r. Politicor. ideo aliter dicendum videtur, quod differentia inter iram & odium in hoc, attenditur secundum ipsum proprium obiectum: ira quod proprium obiectum odij non habet per se mensuram: & si habet, hoc est per accidens. Proprium autem

Ca. 6. a medio illius, tom. 5.

Cap. 4. circa fin. to. 6.

In corp. art.

dam rationem boni. sicut estimat illud esse iustum, inquam est iudicium: unde etiam supra dictum est, quod odium est per applicationem mali ad malum: ira autem per applicationem boni ad malum. Manifestum est autem, quod appetere malum sub ratione iusti, minus habet de ratione mali, quam velle malum alicuius simpliciter. Velle enim malum alicuius, sub ratione iusti, potest esse etiam secundum virtutem iustitiae, si praeccepto rationis obtemperetur: sed ira in hoc solum deficit, quod non obedit rationis praeccepto in ulciscendo. unde manifestum est, quod odium est multo deterius & grauius, quam ira.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod in ira & odio duo possunt considerari. sicut ipsum quod desideratur, & intentio desiderij. Quantum igitur ad id, quod desideratur, ira habet magis misericordiam, quam odium: quia enim odium appetit malum alterius secundum se, nulla mensura mali fatiatur. Ea enim quae secundum se appetuntur, sine mensura appetuntur, ut Philo. dicit. I. Polit. sicut auarus diuitias: unde dicitur Eccles. 12. Inimicus, si inuenierit tempus, non satiabitur sanguine. Sed ira non appetit malum, nisi sub ratione iusti vindictiui: unde de qua malum illatum excedit mensuram iustitiae secundum estimationem irascentis, tunc miseretur. unde Philo. dicit in 2. Rhetor. quod iratus, si fiant multa, miserebitur: odians autem pro nullo. Quantum uero ad intentionem desiderij, ira magis excludit misericordiam, quam odium: quia motus irae est impetuosior propter cholere inflammationem. unde statim subditur, Impetum concitati spiritus ferre quis poterit?

AD SECUNDUM ergo dicendum, quod sicut dictum est, Iratus appetit malum alicuius, in quantum habet rationem iusti vindictiui: vindicta autem fit per illationem poenae. Est autem de ratione poenae, quod sit contraria uoluntati, & quod sit afflictiva, & quod per aliqua culpa inferatur; & ideo iratus hoc appetit, ut ille cui nocendum inferret, percipiat & doleat, & quod cognoscat per iniuriam illatam sibi hoc prouenire. Sed odians de hoc nihil curat: quia appetit malum alterius, in quantum huiusmodi non est aut uerum, quod id de quo quis

obiectum irae habet per se mensuram: & si in aliquo casu forte non habet, hoc esset per accidens: proprium obiectum irae est vindicta, quae cum respiciat offensam receptam, manifeste per se includit proportionem, sicut secundum apparentiam irati ad offensam, ac per hoc per se in mensura consistit. Proprium autem obiectum odij inini-

tristatur, sit peius. Iniustitia enim, & imprudentia cum sint mala, quia tamen sunt uoluntaria, non contristat eos quibus insunt, ut dicit Philosophus in 2. Rhetor. *

AD TERTIUM dicendum, quod id quod ex pluribus causis causatur, tunc est stabilius, quam cum accipiuntur unius rationis, sed una causa potest ualere multis aliis: odium autem prouenit ex permanentiori causa quam ira: nam ira prouenit ex aliqua commotione animi per laesionem illatam, sed odium procedit ex aliqua dispositione hominis, secundum quam reputat sibi contrarium, & nocuum id, quod odit: & ideo sicut passio citius transit, quam dispositio, uel habitus; ira citius transit quam odium: quamuis etiam odium sit passio ex tali dispositione proueniens. & propter hoc Philosophus dicit in 2. Rhetor. quod odium est magis insanabile, quam ira.

ARTICULVS VII.

Utrum ira sit ad illos solum, ad quos est iniustitia.

AD SEPTIMUM sic procedit. Videtur, quod ira non solum sit ad illos, ad quos est iniustitia. Non enim est iniustitia hominis ad res irracionales: sed tamen homo quandoque irascitur rebus irrationalibus, puta, cum scriptor ex ira percussit penam, uel eques percussit equum. ergo ira non solum est ad illos, ad quos est iniustitia. ¶ 2. Praet. Non est iniustitia hominis ad seipsum, nec ad ea quae suis sunt, ut dicitur in 5. Ethico. sed homo quandoque sibi ipsi irascitur, sicut penitens propter peccatum: unde dicitur in Psal. 4. Irascimini, & nolite peccare. ergo ira non solum est ad quos est iniustitia.

¶ 3. Praet. Iustitia, & iniustitia potest esse alicuius ad totum aliquod genus, uel ad totam aliquam communitatem, puta, cum ciuitas aliqua laesit: sed ira non est ad aliquod genus, sed solum ad aliquod singulare, ut dicit Philosophus in 2. Rhetor. ergo ira non proprie est ad quos est iniustitia, & iniustitia.

SED contrarium accipi potest a Philosopho in 2. Rhetor. *

RESPOND. Dicendum, quod sicut supra dictum est, ira appetit malum, in quantum habet rationem iusti vindictiui: & ideo ad eosdem est ira, ad quos est iniustitia, & iniustitia. Nam inferre uindictam, ad iniustitiam pertinet: laedere autem aliquem, pertinet

Art. 4.

Ca. 3. no. 1. a. 5. r.

Cicero lib. 5. tom. 5.

Cap. 4. n. 1. a. 5. r.

2. q. 158. ca. 5. Lib. 5. Or. hodo. 6. ca. 1. p. 6.

Super

Lib. 5. ca. 1. p. 6.

Cap. 5. ca. 1. p. 6.

net. laedere autē aliquem, pertinet ad iniustitiam; vñ tam ex parte causæ, quæ est læsio illata ab altero, q̄ etiã ex parte uindictæ eius, quã appetit iratus, manifestũ est, q̄ ad eodẽ p̄tinet ira, ad quos iustitia & iniustitia.

AD PRIMVM ergo dicendũ, q̄ sicut supra dictũ est, * Ira quã m̄is sit cum ratione, potest tamen etiã esse in brutis animalibus, quã ratione carent, in quãtũ naturali instinctu per imaginatiõẽ mouetur ad aliquid simile operibus rationis. Sic igitur, cũ in hoĩe sit & ratio & imaginatio, dupliciter in hoĩe potest motus iræ insurgere. Vno mō ex sola imaginatiõẽ nuntiantelæsiõẽ: & sic insurgit aliquis motus iræ etiã ad res irracionales & inanimatas, s̄m similitudinem illius motus, qui est in animalibus contra quodlibet nocivum: Alio modo ex ratione nuntiantelæsiõẽ: & sic, vt Philosoph. dicit 2. Rhet. * nullo modo potest esse ira ad res insensibiles, neque ad mortuos: tũ quia non dolent, q̄ maxime querunt irati in eis, quibus irascuntur: tum etiam quia non est ad eos uindicta, cum eorum non sit iniuriam facere.

AD II. dicendũ, q̄ sicut Philosoph. dicit in 3. Eth. * Quãdã metaphorica iustitia, & iniustitia est hoĩs ad seipsum, inquantũ scilicet ratio regit irascibilem, & concupiscibilem: & s̄m hoc etiam hō d̄r de seipso uindictam facere, & per consequens sibi ipsi irasci: proprie aut, & per se, nō cōtingit aliquem sibi ipsi irasci.

AD III. dicendũ, q̄ Philosophus in 2. Rhet. * assignat vnam differētiã inter odiũ & irã, q̄ odium potest esse ad aliquod genus, sicut habemus odio oẽ latronum genus: sed ira nō est nisi ad aliquod singulare, cuius rō est: quia odiũ causatur ex hoc, quod qualitas alicuius rei apprehēdit vt dissonans n̄rã dispositioni, & hoc potest esse vel in vniuersali, vel in particulari: sed ira causatur ex hoc quod aliquis nos læsit per suũ actũ: actus autē oēs sunt singularium, & ideo ira semp est circa aliq̄d singulare. Cũ autē tota ciuitas nos læserit, tota ciuitas cōputat̄ sicut vnũ singulare.

A ne uoce, & postea subdit. Qui dixerit fratri suo, Racha, ubi tangit ira cum uoce, sed necdum pleno verbo formata, & postea dicit. Qui autem dixerit fratri suo, fatue: ubi expletur uox perfectione sermonis: ergo insufficienter diuisit Damasc. q̄ iram, nihil ponens ex parte uocis.

SED CONTRA est autoritas * Damasceni, & Gregorii Nysseni.

RESPON. Dicendum, q̄ tres species iræ, quas Dam. ponit, & est Greg. Nys. * sumuntur s̄m ea, quæ dant iræ aliquid augmentum, q̄ q̄dem contingit tripliciter. Vno mō, ex facultate ipsius motus, & talem iram uocat fel, quia cito acceditur. Alio mō, ex parte tristitiæ causantis iram, q̄ diu in memoria manet, & hæc pertinet ad mania, q̄ a manendo dicit. Tertio, ex parte eius quod iratus appetit. s̄ uindictã, & hæc pertinet ad furorem, qui nunq̄ quiescit donec puniat. unde Phil. in 4. Ethic. * quodam irascitium uocat acutos, quia cito irascuntur: quosdam amaros, quia diu retinent iram, quosdam difficiles, quia nunquam quiescunt, nisi puniant.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod omnia illa, per quæ ira recipit aliquam perfectionem, non omnino per accidens se habent ad iram, & ideo nihil prohibet secundum ea species iræ assignari.

AD SECUNDVM dicendũ, q̄ ex candescencia, quã Tullius * ponit, magis uidetur pertinere ad primã speciem iræ, quã perficitur secundum uelocitatem iræ, quã ad furorem nihil autem prohibet ut thymosis Græce, quod Latine furor dicitur, utrunque importet, & uelocitatem ad irascendum, & firmitatem propositi ad puniendum.

AD TERTIVM dicendum, q̄ gradus illi iræ distinguuntur secundum effectum iræ, non autem secundum diuersã perfectionem ipsius motus iræ.

ARTICVLVS VIII.

Utrum conuenienter assignentur species iræ.

QVAESTIO XLVII.

Super Questionis 46. 47. 48. Articulum primum.

De causa effectiua iræ, & de remedijs eius, in quatuor articulos diuisa.

DEINDE considerandũ est de causa effectiua iræ, & de remedijs eius.

ET CIRCA hoc queruntur quatuor.

¶ Primò, Utrum semper motiũ iræ sit aliquid factum contra eũ qui irascitur.

¶ Secũdò, Utrũ sola paruipensio, uel despectio sit motiuum iræ.

¶ Tertio, De cã iræ ex parte irascētis.

¶ Quarto, De cã iræ ex parte eius, contra quem aliquis irascitur.

ARTICVLVS PRIMVS.

Utrum semper motiuum iræ sit aliquid factum contra eum qui irascitur.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod non semp aliquis irascat̄ ppter aliqd contra se factum. Hō. n. peccando, nihil contra Deum facere potest. Df. n. Job. 35. Si multiplicat̄ fuerint

ne uaria, sulta scilicet celeritate, cholera memoria, uel appetitu ipso diuersificatur, propter quod non uideo, nisi accidentales differentias licet non totaliter accidentales, ut album, & nigrum ad animal.

Loco in 2. 1. citato, & Greg. Nys. li. 4. c. 13. * Loais in arg. Sed contra citat. 5.

Ca. 5. 5.

Loco citate in arg.

Super Questionis 46. 47. 48. Articulum primum.

Circa q. 46. 47. & 48. simul, nota distinctionem iræ positam ab Aristo. in 2. Rhet. Ira est appetitus cum tristitia ac spe punitionis apparentis, propter apparentem paruipensionem eorum, quæ in ipsum, aut in ipsi aliqua non conuenientem. Ex qua diffinitione uidere potes in primis iram passionem compositam ex tristitia, & spe, & causis, & consequenter ex malo & bono ac per hoc ex parte tristitiæ mala defectus, & uniuersaliter contritantiã disponunt ad iram, & in quibus tristitia accepta permanet, aut renouatur, ira quoque facile surgit. Ex parte uerò spei audacia, delectatioque consequitur tam in cogitando, quã in sperata presentia uindictæ.

Et

Super quest. qua dicitur articulum octauum. Misso. 7. arti. quo diligenter notabis, & memoriam mandabis distinctionem iræ ex imaginatione & ratione, & aduertes, q̄ cum scientifico sermo de ira est, intel ligitur de ira ex ratione nuntiante. In 8. in respon sione ad primũ aduerte, q̄ author non aperit intentionem suã, an putauerit has iræ species esse ueras species. Et posset forte dici, q̄ non sunt ueræ species ex parte obiecti em caus per se differentias passioni differentie sumuntur, q̄ uis ex parte subiecti speciee distinguant. Obiectum enim omnis iræ omnino idẽ est, sed ex dispositio-